

METODICKÝ DOKUMENT

Přechodné režimy pro spalovací zdroje a jejich dopady na integrované povolení

Úvod

Možnost zavedení institutů národních přechodných režimů pro některé spalovací stacionární zdroje vychází z ustanovení článků 32, 33 a 35 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích (IED), které byly transponovány zákonem č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů – část sedmá, § 37 – 39.

Účelem přechodných režimů je v případě režimů podle § 37 a 39 zákona o ochraně ovzduší poskytnout provozovatelům spalovacích stacionárních zdrojů přechodné období k provedení opatření nutných k tomu, aby tyto zdroje mohly plnit nové, přísnější emisní limity (obecně platné od 1. ledna 2016). V případě spalovacích stacionárních zdrojů s omezenou životností (nejdéle do konce roku 2023) je účelem přechodného režimu podle § 38 zákona o ochraně ovzduší nadbytečně nezatěžovat provozovatele těchto zdrojů plněním nových povinností.

Při splnění zákonem stanovených podmínek je na zařazení do požadovaného přechodného režimu právní nárok. U všech přechodných režimů je počátek období 1. ledna 2016.

Přechodné režimy se týkají plnění specifických emisních limitů pro oxidy dusíku (NO_x), tuhé znečišťující látky (TZL) a oxid siřičitý (SO₂) stanovených prováděcím právním předpisem a plnění technické podmínky provozu nahrazující specifický emisní limit pro SO₂ (§ 4 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší a § 15 odst. 1 - 3 vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší).

Účelem tohoto textu je provozovatelům, povolujícím úřadům a kontrolním orgánům v této oblasti přiblížit vazbu mezi relevantními ustanoveními zákona o integrované prevenci, zákona o ochraně ovzduší a jinými právními předpisy, stejně jako sjednotit výkon státní správy v souvislosti s touto problematikou.

1. Přechodný národní plán

Článek 32 IED stanoví, že v období **od 1. ledna 2016 do 30. června 2020** mohou členské státy vypracovat a provádět přechodný národní plán (PNP), který se bude vztahovat na konkrétní spalovací zařízení, u kterých plán zahrne emise jedné nebo více těchto znečišťujících látek: NO_x, SO₂ a TZL.

Členské státy měly povinnost předložit Evropské komisi své PNP nejpozději 1. ledna 2013. Pokud Evropská komise nevznesla připomínky do dvanácti měsíců od obdržení PNP, mohl dotyčný členský stát považovat svůj plán za přijatý. K PNP České republiky vznesla Evropská komise připomínky a PNP nebyl dosud schválen (informace k 4. únoru 2015). Po svém schválení Evropskou komisí bude PNP v souladu s § 37 odst. 6 zákona ochrany ovzduší zveřejněn ve Věstníku Ministerstva životního prostředí (MŽP). Případné následné změny ve schváleném PNP v důsledku vyřazení zdroje a jemu příslušejícího emisního stropu z PNP ohlásí MŽP Evropské komisi a v souladu s § 37 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší vydá aktualizovanou verzi PNP ve Věstníku MŽP.

PNP byl zpracován v souladu s Prováděcím rozhodnutím Komise ze dne 10. února 2012, kterým se stanoví pravidla týkající se přechodných národních plánů uvedených ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích (2012/115/EU) a obsahuje následující náležitosti:

- Seznam spalovacích stacionárních zdrojů zahrnutých do PNP, které nejsou povinny plnit specifický emisní limit stanovený vyhláškou č. 415/2012 Sb. pro jednu nebo více znečišťujících látek, na které se tento přechodný režim vztahuje (NO_x, TZL a SO₂) nebo stupně odsíření.
- Stanovení emisních stropů pro všechny znečišťující látky, na které se přechodný režim vztahuje, pro jednotlivé spalovací stacionární zdroje a součet emisních stropů pro NO_x, TZL a SO₂ všech zdrojů zařazených do PNP.
- Opatření plánovaná k zajištění plnění specifických emisních limitů stanovených vyhláškou č. 415/2012 Sb. nejpozději od 1. července 2020.
- Podmínky podávání zpráv Evropské komisi o plnění PNP.

1.1. Zdroje zařazené do PNP

Do PNP jsou zařazeny pouze zdroje, které splnily podmínky pro zařazení stanovené v § 37 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší a jejichž provozovatel o zařazení do PNP požádal MŽP. Proces zařazování zdrojů do PNP již proběhl v předchozích letech. Do PNP byly zařazeny zdroje, jejichž celkový jmenovitý tepelný příkon (§ 4 odst. 7 a 8 zákona o ochraně ovzduší) je **50 MW nebo vyšší**, u nichž **první povolení provozu bylo vydáno před 27. listopadem 2002** nebo pro něž byla podána **úplná žádost o první povolení provozu před tímto datem** a které byly uvedeny **do provozu nejpozději 27. listopadu 2003**.

Zdroje o celkovém jmenovitém tepelném příkonu 500 MW a vyšším, pro které bylo první povolení provozu vydáno 1. července 1987 nebo po tomto datu, musí plnit emisní limit pro NO_x v souladu s přílohou 2 částí 1 tabulky 1 vyhlášky č. 415/2012 Sb. Z prováděcího rozhodnutí komise 2012/115/EU ze dne 10. února 2012, kterým se stanoví pravidla týkající

se PNP uvedených ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích však vyplývá, že mohou mít výše uvedené zdroje v PNP stanoveny emisní stropy i pro NO_x. Ty byly v těchto případech pro celé období 2016 – 2020 stanoveny na základě emisního limitu pro NO_x 200 mg/m³ v souladu s dodatky C (tabulka C1) a D (tabulka D1) uvedeného rozhodnutí.

U plynových turbin se přechodný režim vztahuje pouze na emise NO_x.

PNP se nevztahuje na:

- **spalovací stacionární zdroje v rafinériích** spalující plyny s nízkou výhřevností ze zplyňování rafinérských zbytků nebo zbytky pocházející z destilace či zpracování při rafinaci surové ropy pro vlastní spotřebu, samostatně či s jinými palivy,
- **spalovací stacionární zdroje s omezenou životností**, pokud využijí přechodného režimu podle § 38,
- **spalovací stacionární zdroje dodávající teplo do soustavy zásobování tepelnou energií**, pokud využijí přechodného režimu podle § 39.

MŽP vyřadí zdroj a jemu příslušející emisní strop z PNP, pokud byl zdroj zařazen do jiného přechodného režimu nebo provozovatel o vyřazení z PNP požádá. Výše uvedené skutečnosti již byly zohledněny v PNP a posouzeny Evropskou komisí.

1.2. Plnění emisních limitů a emisních stropů

Provozovatelé zdrojů zařazených do PNP plní emisní limity stanovené v povolení provozu platném k 31. prosinci 2015 a emisní stropy pro jednotlivé roky stanovené v PNP. Tyto emisní stropy byly stanoveny postupem podle Prováděcího rozhodnutí Komise ze dne 10. února 2012, kterým se stanoví pravidla týkající se PNP uvedených ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích (2012/115/EU), a to na základě celkového skutečného jmenovitého tepelného příkonu spalovacích stacionárních zdrojů k 31. prosinci 2010, jejich skutečných ročních provozních hodin a použitého paliva v průměrných hodnotách za posledních deset let provozu až do roku 2010 včetně. V případě, že je emisní strop podle PNP vyšší, než emisní strop stanovený pro daný zdroj v platném povolení provozu k 31. prosinci 2015, je provozovatel povinen plnit emisní strop uvedený v platném povolení provozu k 31. prosinci 2015. Tato skutečnost byla v PNP zohledněna.

Provozovatel dvou a více zdrojů zařazených do PNP namísto emisních stropů stanovených pro jednotlivé stacionární zdroje může plnit emisní stropy, které jsou součtem emisních stropů stanovených těmto zdrojům (plnění v součtu je umožněno přímo zákonem o ochraně ovzduší, povolující úřad o tom nerozhoduje).

Provozovatelé zdrojů zařazených do PNP si mohou mezi sebou vyměňovat části emisních stropů, pokud přitom nedojde k navýšení součtu emisních stropů těchto zdrojů oproti stavu před výměnou, k vyřazení těchto zdrojů z PNP nebo k navýšení emisního stropu zdroje v aglomeraci.

Pokud zdroj začne plnit emisní limity stanovené vyhláškou č. 415/2012 Sb. již od 1. ledna 2016, nemusí plnit emisní stropy stanovené v PNP a může zažádat o vystoupení z PNP.

1.3. Vazba na integrované povolení

Podle § 37 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší povolující úřad uvede bez prodlení příslušná povolení provozu do souladu se schváleným a ve Věstníku MŽP vyhlášeným PNP, popřípadě do souladu s aktualizovaným PNP (§ 37 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší). Způsob uvedení do souladu závisí na tom, zda byl zdroj zařazen do jiného přechodného režimu nebo zda byl zdroj vyřazen z PNP na žádost provozovatele (v takovém případě pro provozovatele platí emisní limity podle vyhlášky č. 415/2012 Sb. od vydání aktualizovaného PNP ve Věstníku MŽP)¹.

Uvedení povolení provozu respektive integrovaného povolení do souladu s PNP zákon o ochraně ovzduší nepodmiňuje žádnou iniciativou provozovatele. Povolující úřad provede přezkum dotčených integrovaných povolení v návaznosti na vyhlášení PNP nebo jeho aktualizované verze ve Věstníku MŽP, vyhodnotí, zda se jedná o podstatnou nebo nepodstatnou změnu, a podle toho dále postupuje podle § 19a zákona o integrované prevenci.

Při přezkumu a případné následné změně integrovaného povolení je nutné reflektovat obsah PNP ve vztahu k jednotlivým zdrojům, ustanovení zákona o ochraně ovzduší o součtových stropech a možnost výměny částí emisních stropů.

V případě výměny částí emisních stropů, podají dotčení provozovatelé žádost o změnu svých integrovaných povolení. Nejprve povolující úřad vydá rozhodnutí o snížení emisního stropu a následně rozhodnutí o navýšení. Pokud se jedná o zdroje na území stejného kraje, jeví se jako nejvhodnější vést společné řízení podle § 140 správního řádu.

Výměny emisních stropů probíhají v režimu změn obou dotčených integrovaných povolení. Řízení o snížení emisního stropu by mělo předcházet řízení o jeho zvýšení. V případě, že se 2 dotčená zařízení nacházejí na území dvou krajů lze doporučit, aby se kraj, na jehož území se zařízení nenachází, přihlásil nebo byl zahrnut jako účastník řízení příslušného řízení o snížení/zvýšení emisního stropu. Při přesunu části emisního stropu musí být vždy zajištěna jednoznačná identifikace, mezi kterými dvěma zdroji se část emisního stropu přesouvá, v jaké výši, případně na jakou dobu. Povolující úřad by měl při výměně emisních stropů důkladně posoudit vliv této výměny na kvalitu ovzduší z hlediska příspěvků k imisní zátěži v dané lokalitě i v širším území (např. pomocí rozptylové studie).

¹ Týká se pouze přestoupení do jiného přechodného režimu nebo vystoupení z PNP (§ 37 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší). Nepostihujete situaci podle § 37 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší.

2. Spalovací stacionární zdroje s ukončenou životností

Přechodný režim podle § 38 zákona o ochraně ovzduší stanovuje přechodné období od **1. ledna 2016 do 31. prosince 2023** pro spalovací stacionární zdroje, jejichž celkový jmenovitý tepelný příkon stanovený podle § 4 odst. 7 a 8 zákona o ochraně ovzduší je **50 MW a vyšší** a u nichž se předpokládá **ukončení provozu nejpozději k 31. prosinci 2023**.

V případě specifického **emisního limitu pro NO_x** se přechodný režim **nevztahuje** na zdroje o celkovém jmenovitém tepelném příkonu vyšším než 500 MW spalující pevná paliva, pro které bylo první povolení provozu vydáno 1. července 1987 nebo později.

Aby byl zdroj zařazen do tohoto režimu, byl provozovatel povinen ohlásit povolujícímu úřadu nejpozději do 1. ledna 2014 využití maximálního povoleného počtu 17 500 provozních hodin pro přechodné období. Provoz zdroje musí provozovatel ukončit po vyčerpání počtu provozních hodin nebo nejpozději k 31. prosinci 2023. Pokud provozovatel bude zdroj provozovat po tomto datu, je povinen plnit emisní limity v souladu s přílohou č. 2 částí 1 tabulky 1 vyhlášky č. 415/2012 Sb.

2.1. Plnění emisních limitů a emisních stropů

Provozovatel zdroje zařazeného do tohoto režimu je povinen v přechodném období dodržovat emisní limity a emisní stropy stanovené v integrovaném povolení a platné k 31. prosinci 2015.

2.2. Vazba na integrované povolování

Podle § 38 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší provede povolující úřad bez prodlení odpovídající změnu jím vydaného povolení provozu, tj. změnu podmínek integrovaného povolení zejména ve vztahu ke stanovení a vykazování počtu provozních hodin a ve vztahu k ukončení provozu zařízení.

Po ohlášení provozovatele o využití maximálního povoleného počtu provozních hodin (případně až po provedení přezkumu) povolující úřad posoudí, zda se jedná o podstatnou nebo nepodstatnou změnu, a podle toho dále postupuje podle § 19a zákona o integrované prevenci. Provozovatel také může přímo podat žádost o změnu integrovaného povolení.

3. Spalovací stacionární zdroje dodávající teplo do soustavy zásobování tepelnou energií²

Přechodný režim podle § 39 zákona o ochraně ovzduší stanovuje přechodné období od **1. ledna 2016 do 31. prosince 2022** pro zdroje, jejichž celkový jmenovitý tepelný příkon

² Viz též metodické stanovisko odboru ochrany ovzduší k postupu podle § 39 o ochraně ovzduší, dostupné zde http://www.mzp.cz/cz/stanovisko_postupu_39

je od 50 MW do 200 MW včetně³, první povolení provozu jim bylo vydáno před 27. listopadem 2002 nebo pro něž byla podána úplná žádost o první povolení provozu před tímto datem a které byly uvedeny do provozu nejpozději 27. listopadu 2003, pokud nejméně 50 % tepla dodávaného k využití, vyjádřeno jako klouzavý průměr za období 5 let⁴, je dodáváno ve formě páry nebo horké vody do soustavy zásobování tepelnou energií podle energetického zákona.

Aby mohl být zdroj zařazen do daného přechodného režimu, je provozovatel povinen požádat povolující úřad o jeho zařazení nejpozději do 30. června 2015.

3.1. Plnění emisních limitů a emisních stropů

Provozovatel zdroje zařazeného do tohoto režimu je povinen v přechodném období dodržovat emisní limity a emisní stropy stanovené v integrovaném povolení a platné k 31. prosinci 2015.

3.2. Vazba na integrované povolování

Podle § 39 odst. 3 zákona o ochraně ovzduší provede povolující úřad na základě žádosti provozovatele bez prodloužení odpovídající změnu jím vydaného povolení provozu, tj. změni podmínky integrovaného povolení zejména ve vztahu ke stanovenému minimálnímu podílu tepla (50 %) dodávaného ve formě páry nebo horké vody do soustavy zásobování tepelnou energií (vazba na klouzavý průměr za období 5 let) a ve vztahu k celkovému jmenovitému tepelnému příkonu.

Provozovatel může pouze ohlásit změnu v provozu zařízení podle § 16 odst. 1 písm. b) zákona o integrované prevenci nebo přímo podat žádost o změnu integrovaného povolení. Vzhledem k tomu, že zákon o ochraně ovzduší výslovně hovoří o žádosti, je vhodnější, aby provozovatel přímo podal žádost o změnu integrovaného povolení. Následně povolující úřad (případně až po provedení přezkumu) posoudí, zda se jedná o podstatnou nebo nepodstatnou změnu, a podle toho dále postupuje podle § 19a zákona o integrované prevenci. Změnové rozhodnutí by mělo obsahovat výrok o zařazení zdroje do daného přechodného režimu.

³ Podle výše uvedeného stanoviska musí být podmínka celkového jmenovitého tepelného příkonu plněna nejpozději od 1. 1. 2016 do skončení využití přechodného režimu (případně po celou dobu využití přechodného režimu).

⁴ Podle výše uvedeného stanoviska se klouzavým průměrem za 5 let rozumí klouzavý průměr za 5 předchozích let (k 1. lednu 2016 tedy za roky 2011-2015).

4. Vztah přechodných režimů a závěrů o nejlepších dostupných technikách

Pro zařízení, která využívají § 37 a 39 zákona o ochraně ovzduší a zároveň jsou zařízení v režimu zákona o integrované prevenci, obecně platí specifický režim ve vztahu k povinnosti aplikovat hodnoty emisí spojené s nejlepšími dostupnými technikami (BAT) podle § 14 odst. 4 a 5 zákona o integrované prevenci - je nutné zohlednit účel přechodných mechanismů. Podmínkou aplikace § 14 odst. 4 a 5 zákona o integrované prevenci je existence závěrů o BAT pro velká spalovací zařízení. Existenci se rozumí formální publikování v Úředním věstníku EU, což doposud (06.04.2015) nenastalo a očekává se v horizontu cca jednoho roku.

V případě, že budou závěry publikovány, má povolující úřad postupovat dle kapitoly 1.1. Metodického dokumentu k problematice ekonomického hodnocení dosažení úrovně emisí spojených s nejlepšími dostupnými technikami a odborného posouzení.

Vlastní stanovení závazných podmínek provozu by mělo respektovat stanovisko Evropské komise v předmětné věci⁵. S ohledem na transpozici ustanovení IED z toho plyne, že pro zařízení, která využívají § 37 a 39 zákona o ochraně ovzduší, se souběžně neaplikuje § 14 odst. 4 a 5 (tj. není povinnost žádat o výjimku podle zákona o integrované prevenci kvůli možnosti provozovat zařízení v přechodném mechanismu podle zákona o ochraně ovzduší). **Tento postup se však týká pouze látek, které jsou zahrnuty do mechanismů podle § 37 a 39 zákona o ochraně ovzduší (tj. NO_x, SO₂ a TZL).**

Pro zařízení mimo přechodné režimy je možné po splnění všech podmínek žádat a poskytovat výjimky z aplikace hodnot emisí spojených s BAT podle § 14 odst. 5 zákona o integrované prevenci, nicméně hodnota emisních limitů v těchto výjimkách podle zákona o integrované prevenci nesmí být nikdy vyšší, než jsou požadavky specifických emisních limitů stanovených vyhláškou č. 415/2012 Sb.

V praktické rovině z výše uvedeného plyne, že u všech emisních limitů dotčených závěry o BAT povolující úřad zajistí prostřednictvím přezkumu (§ 18 odst. 3 zákona o integrované prevenci) a navazujících správních úkonů, aby závazné podmínky provozu byly do 4 let od zveřejnění závěrů o BAT pro hlavní činnost v souladu s těmito závěry o BAT, případně aby byly podmínky stanoveny v souladu s postupem podle § 14 odst. 5 zákona o integrované prevenci.

Nicméně účinnost takto stanovených podmínek provozu, které odpovídají § 14 odst. 4 a 5 zákona o integrované prevenci a zároveň se jich dotýká § 37 a 39 zákona o ochraně ovzduší (tj. emisní limity pro NO_x, SO₂ a TZL), musí být ukládána odlišně od běžného postupu. **Odlišnost spočívá v tom, že pro provozovatele budou relevantní limity podle § 14 odst. 4 a 5 závazné nikoliv po uplynutí lhůty uvedené v § 18 odst. 3 zákona o integrované prevenci (tj. 4 roky od zveřejnění v Úředním věstníku EU), ale ihned poté, co zařízení přestane využívat mechanismus podle § 37 - 39 zákona o ochraně ovzduší.**

⁵ http://ec.europa.eu/environment/industry/stationary/ied/faq.htm#ch3_8

Zpracovali: Ing. Šárka Peřinová, Mgr. Hana Nenutilová a Ing. Jan Slavík, Ph.D.

Schválil: Mgr. Evžen Doležal
ředitel odboru posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence